

Eurosport á skíggjanum hurrar í skrivstovuhorninum, tá fyrrverandi bankastjórnir tekur ímóti Sosialinum, í flöskugrunum floylsbuksum og myrkablári troyggju.

Stjórnarskrivstovan er heldur ekki so "línad" sum hon plagar, men telefonin ringir áhaldandi og minnir um virksemi, tó at tað bert snýr seg um mál, sum skulu gerast upp.

Helgi Fossadal er spakmæltur, og viðgongur, at hann ikki fer eldhugaður til arbeiðis í hesum døgum.

Hann hevur játtað at vera avtøkustjórnunum til hjálpar, men annars hevur hann ikki nógv at skula havt sagt.

Landsstýrið ikki sett peringin í bankarnar

Hann iðrar seg ikki sørt, tí samfelagskreppan bleiv so drúgv og ikki minst; at hann sum serkønur í bankamálum ikki dugði at síggja, hvønn veg tað bar, eitt sindur fyrr, sum nú gjørdist veruleiki hjá Fossbankanum.

- Hvat var tað sum fekk Fossbankan á húsangang. Kundo tú verið sloppur undan hesum?

- Virðisbetingin av sethúsamarknaðinum og so tað at virðini í samfelagnum minkaðu so nógv, var ein orsök til, at Fossbankin fór á húsangang.

- Tað var ikki neyðugt at seta húsavirðið niður. Teir kundo istaðin brúkt part av peninginum úr Danmark til sanering og at lagt burtur móti tapi. T.v.s. at Landsstýrið istaðin fyrri at seta peningin í bankan, kundi farið inn í sethúsamarknaðin og stuðla sethússeigarunum.

Keypt fisk fyrri peningin

- Tað hevði borið til at gjørt eina avgjaldsskipan við fólk, sum tey kundu liva við. Tá fíggarviðurskiftini aftur batnaðu, kundu fólk farið aftur til gomlu avgjaldsskipanina.

- Annan part av peninginum kundo teir nýtt til at gjørt fløgur í vinnulívið. Høvdu teir bert keypt fisk fyrri peningin, so var arbeiðsloysið og fólkafellingurin ikki vorðin so stór vanlukka sum í dag.

- Hetta hava vit gjørt Landsstýrinum greitt, men tað vildi ikki lurtu eftir okkum.

- Tað sær út sum hugsar Landsstýrið ikki um, hvat er best fyrri borgaran, og als ikki um menniskjansligu avleiðingarnar av kreppuni.

- Higartil hevur landið lænt 3 mia. krónur, sum borgarnir einki hava fingið fyrri.

- Vit hava ikki fingið fryst skuldina niður, og vit hava ikki fingið bílgari lán. Tvørturímóti hava vit fingið meira skatt, avgjöld og tí-

Orð: Dagny
Mynd: Kaimar

Helgi Fossadal, fyrrverandi bankastjóri:

Danir mugu strika skuldina

- Bæði føroysku og dansku myndugleikarnir vita, at tað er ógjørlegt hjá okkum at gjalda skuldina, og tí er einasta loysn at fáa teir at eftirgeva okkum hana, um vit skulu hava nakran møguleika at fáa samfelagið aftur á føtur, sigur Helgi Fossadal

líkt, sum tyngir um hjá fólk.

Einki mótsæl til dansku stjórnina

- Tað tykist sum Landsstýrið og embætismenninir eru farnir púra ófyrirreikaðir niður til dansku stjórnina, ið hevur havt frítt spæl, tí føroysku politikarnir og embætisfólkid einki mótsæl hava havt. Tí hava føroysku myndugleikarnir bert játtað øllum tí, sum danska stjórnin hevur borið-reitt við.

- Vóru teir eins ófyrirreikaðir fyrstu sum triðju ferð?

- Eftir úrslitunum at meta, so hava teir ikki fyrirreika seg betur triðju ferð enn fyrstu ferð.

- Avleiðingin er, at vit bert hava konvertað privata skuld til almenna skuld, og tað ferir ikki til nakað.

- Hvørji ráð høvdu verið til at taka, eftir tínum tykki?

- Landsstýrið átti at verið

meira virkið. Tað átti ikki at verið uppgávan hjá fakfelagsfólkum o.ø. at finna alternativar vinnuvegir. Tað er ikki uppgávan hjá t.d. Óla Jacobsen at kanna nýggjar vinnumøguleikar, so sum nú í seinastuni, nú nýggi fiskasløg hava verið umrødd. Hetta er greitt ein landsstýrisuppgáva.

Vanlukka at fólk flyta

- Úrslitið er, at fólk flyta av landinum í stórum fali, og tað er ein vanlukka fyrri landið. Hvør skal gjalda uttanlandaskuldina og stóru almennu umstingina, um bert gomul fólk eru eftir í landinum? Løgið var eisini herfyri at hoyra ein embætismann málbera seg nakað soleiðis, at tað var betri fyrri búskapin, at fólk fóru av landinum.

- Avleiðingarnar eru, at samfelagið útmartast, uttan so at danska stjórnin ikki eftirgever okkum skuldina.

- Hava vit ikki bundið okkum til at gjalda lánini aftur?

- Vit hava als ongan møguleika at gjalda lánini aftur, og tað vita myndugleikar og danir eisini. Jú fyrr skuldin verður eftirgivin, jú betur. So hava vit kanska ein møguleika at fóta okkum aftur.

Samfelagið ongan kjans

- Hvussu skulu vit eisini verða fer fyrri at gjalda aftur, nú virkini eru farin á húsangang og fólk hava fingið skatt, avgjöld og meirvirðisgjald omaná alt arbeiðsloysið. Tað er hóast alt bert skattaborgarin sum kann gjalda, og hann fær ikki júst nakran lætta í hesum døgum.

Landsstýrið er ikki fært fyrri at gera nakað munagott, og tí kann danska stjórn stýra okkum.

- Hvat hendir nú við borgarunum í Føroyum?

- Tað sæst alt meira, hvat hendir við føroyingum, sum higartil hava sett eina æru í at gjalda hvørjum sítt.

- Vanligi borgarin er givin at gjalda sína skuld. Tað er mest mannminkandi støða tú kanst koma í, tí vanligi borgarin vil sjálvandi gjalda hvørjum sítt.

- Um so er, at Landsstýrið ikki orkar ella dugir at stýra her á landi, so hevði tað verið rættvisari, um tað fór til dansku stjórnina og segði teimum tað. Danir vita væl, at tað er so.

- Veruleikin er tann, at vit higartil bert hava bremsað privata virksminum. Almennu útreiðslurnar eru ikki minkaðar.

- Er tað ov seint?

- Nei, tað er ikki ov seint, men tað hevur stóran skund. Kemur ongin vend í 1994, so fer alt fyrri skeytið.

- Inntøkulógirnar eru

Helgi Fossadal, fyrrverandi bankastjóri: - Vit hava als ongan møguleika at gjalda lánini aftur, og tað vita myndugleikarnir og danir eisini. Jú fyrr skuldin verður eftirgivin, jú betur. So hava vit kanska ein kjans at fóta okkum aftur

beinleiðis amputerandi fyrri føroyska peningasektorin og hevur bert við sær, at peningurin verður fluttur av landinum.

- Er nakar peningur eftir?

- Enn er ikki alt farið. Einar 6-8 mia. krónur eru í føroyska samfelagnum, men hesin peningur verður ikki verandi, um myndugleikarnir ikki skapa trygd fyrri, at skattalógir og aðra inntøkulógir ikki verða broyttar í tíð og ótið.

- Verður hetta gongdin sum higartil, so fara fólk at goyma peningin heima, brúka hann ella flyta hann av landinum.

Hugsa við hellanum - ikki hjartanum

- Higartil hevur tú havt stóra ábyrgd av peningi hjá viðskiftafólkunum og virksminum í Fossbankanum. Hvussu kennist tað at bankin nú er farin á húsangang?

- Onkuntíð hevur tað verið lættari. Tú kennir eina avmakt, ikki at kunna tæna viðskiftafólkunum, sum tú kundi áður. Tú kennir teg illa, at tú ikki sást skrífina á veggnum eitt sindur fyrri.

- Tað, at støðan bleiv so vánalig, kundu sjálvst teir bestu ikki vítað.

- Tað verður altíð sagt, at peningaheimurin er kaldur og kraddarakerndur. Er hann tað?

- Tá tú arbeiðir í bankaheiminum, er tað ein fyrirtreyt, at tú ikki hugsar við hjartanum, men við heilanum. Tá tað kemur til starvsfólkini, so hevur tú